

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת קרח

קדושה ונתינה

התורה מצווה בפרשתנו להפריש שלושה סוגים של תרומות ומעשרות: תרומה גדולה, מעשר ראשון ותרומת מעשר. לכל אחת מן ההפרשות דינים משלה:

א. **תרומה גדולה** – כל חקלאי יהודי צריך להפריש מדי שנה בשנה חלק מתבואתו ולתת אותו לכוהן, ככתוב:

כָּל חֶלֶב יִצְהָר וְכָל חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדֶגֶן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַה' לְךָ נְתִיתִים (במדבר יח, יב).

מן התורה אין שיעור לתרומה הגדולה, ואפשר לצאת ידי חובה אף בהפרשת חיטה אחת. התרומה קדושה, ואסור למי שאינו כוהן לצרוך אותה.

ב. **מעשר ראשון** – נוסף על התרומה הגדולה, החקלאי נדרש לתת עשירית מתבואתו ללוי, שנאמר:

וּלְבְנֵי לְוִי הִנֵּה נְתַתִּי כֹל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֶלֶף עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר הֵם עֲבָדִים אֶת עֲבַדְתִּי אֶהְיֶה מוֹעֵד (כא).

שיעורו של המעשר שהחקלאי הישראלי מפריש ללוי צריך להיות עשירית בדיוק, ואין בו קדושה – ומותר ללוי להזמין אנשים אחרים, שאינם לוויים, לסעוד עימו על שולחנו.

ג. **תרומת מעשר** – מתוך המעשרות שקיבל הלוי הוא צריך להפריש עשירית:

וְאֵל הַלְוִיִּם תִּדְבַר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נְתַתִּי לָכֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוֹמַת ה' וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוֹמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר (כו).

את המעשר שהפריש הלוי הוא נותן לכוהן:

כֵּן תִּרְיִמוּ גַם אִתְּם תְּרוֹמַת ה' מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוֹמַת ה' לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן (כח).

לתרומת המעשר שהלוי נותן לכוהן מצטרפות יחד שתי חומרות:

- שיעורה של התרומה עשירית ולא פחות מכך.
- התרומה קדושה – ומותרת אך ורק לכוהנים ולבני ביתם.

מה פשר ההבדלים בין המתנות השונות?

התרומה לא נועדה לפרנס את הכוהן – אלא לגרום לחקלאי הישראלי להפנים שהוא אינו בעל הבית בעולם, וכל עוד לא הפריש מתבואתו לה' היא אינה שייכת לו ואסור לו לאכול ממנה. מאחר שהתרומה מופרשת לקב"ה יש בה קדושה, והואיל והקב"ה אינו צריך דבר – אין לה שיעור. את ההפרשה הקדושה הקב"ה כביכול מעביר לכוהן שיצרוך אותה בקדושה, ולפיכך נאמר בתרומה "ראשיתם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַה' לְךָ נְתִיתִים" – ההפרשה ניתנת לה', וה' נותנה לכוהן.

ואולם מהותו של **המעשר הראשון** שונה. המעשר הראשון הוא תשלום ללוויים על עבודתם למען כלל ישראל במקדש, ולכן אין בו קדושה – ככל משכורת אחרת, ויש בו שיעור ברור – כראוי לתשלום על שירות, כפי שמודגם בפסוק: "חֶלֶף עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר הֵם עֲבָדִים".

תרומת המעשר שהלוי נותן לכוהן כוללת את שתי המהויות – זו של התרומה וזו של המעשר:

מצד אחד היא דומה לתרומה, שכן היא ממחישה ללוי שהוא אינו בעל הבית ואינו רשאי לצרוך את התבואה קודם שהפריש ממנה לה', ככתוב "וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוֹמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר" – ועל כן היא קדושה.

מצד שני היא דומה למעשר, שכן היא ניתנת ישירות מן הלוי לכוהן – "וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוֹמַת ה' לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן" – בשונה מהתרומה הגדולה שהישראלים מרים לה' וה' נותנה לכוהן. במובן זה תרומת המעשר משמשת שטר לכוהנים – המשרתים בבית ה' אך אינם מנותקים מעם ישראל. מתוך המעשרות שקיבלו מעם ישראל דואגים הלוויים לכוהנים, ולכן עליהם לתת כמות מכובדת – בשיעור מעשר – ולא די בכמות קטנה.

תרומת המעשר שהלוי נותן לכוהן נושאת אפוא משמעות כפולה – של קדושה ושל נתינה.

שאל דוד בוצ'קו